

Utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte den 4. juni 1924.

Voldgiftstraktater med Tyskland og Uruguay.

Utenriksminister Michelet: Det er spørsmål om inngåelse av voldgiftsavtaler, spesielt dette tilfelle med Tyskland og Uruguay. Fra disse land er det kommet henvendelse til Norge om å slutte helt almindelige voldgiftsavtaler, omfattende alle de spørsmål, som måtte dukke op og bli gjenstand for tvist mellom de to land. Jeg har ment, at det vilde være helt i overensstemmelse med den politikk, som Stortinget gjennom et lengere tidsrum har uttalt sig for, når man går med på den slags avtaler. Det har imidlertid faldt nogen uttalelser under innstillingen fra konstitusjonskomiteen av ifjor, som har gjort, at jeg gjerne vilde ha saken inn for utenrikskomiteen, så at jeg kan være sikker på, at vi er i overensstemmelse med den, når vi går til å oprette sådanne avtaler med Tyskland og Uruguay, som her er foreslått. Såvidt jeg har forstått, så har Tyskland sluttet med Schweiz allerede en sådan ubetinget avtale, men vi kjenner ikke til, hvorvidt det har avsluttet sådan avtale med nogen andre land. Tyskland og Schweiz er nabostater, som man vil vite, og stater, som sikkerlig kan få mange stridsspørsmål mellom sig, så saken har der forsåvidt noget større betydning. I konstitusjonskomiteens innstilling av ifjor er det vakt spørsmål om å få utredet nærmere den utvikling, som disse spørsmål har undersiden krigen. Jeg har den opfatning, at utenriksdepartementets folkerettslige konsulent interesserer sig for det og vil opta det arbeide.

Formannen: Jeg for mitt vedkommende har kun å si, at jeg tror det i alle tilfelle må være ubetenkelig å slutte en traktat med Uruguay. Med hensyn til å slutte traktater med de makter, som er så meget sterkere enn oss og ligger oss såpas nær, at man kan ha utsikt til virkelig reelle konflikter, så kan jeg ikke si annet enn, at jeg må henholde mig til det, som blev uttalt i konstitusjonskomiteens innstilling, nemlig at man må se sig for i hvert enkelt tilfelle. Det er naturligvis så, at hvis regjeringen forhandler med Tyskland og fremlegger utkast til sådan traktat for Stortinget, vil det vel være ganske umulig for Stortinget å si nei, og jeg ser heller ikke i øieblikket nogen grunn til, at man skulde motsette sig avslutningen av en sådan traktat. Men det er jo så, at tidene er usikre, og det er mange vanskelige spørsmål, som kan opstå, så man må som sagt, se sig for.

Lykke: Jeg skulde gjerne ønske å vite, hvad det er, som gjør, at komiteen anser det mere betenkelig at slutte voldgiftstraktater med større og mere nærliggende land. Er det ikke der, voldgiftstraktater igrunnen vil være av større nytte for oss enn ellers?

Formannen: Det kan nok være noget i det, som hr. Lykke sier, at der er netop der, det vil være av størst interesse. Men det, som man altså ikke har erfaring for, der er: hvordan vil voldgiftsinstitusjonen virke mellom en stormakt og en liten makt, hvor interessekonfliktene kan bli nokså sterke?

Jeg innrømmer fuldt ut, at der er meget vanskelig for en liten magt at gripe til noget annet enn å avslutte voldgiftstraktater for på den måte muligens å få konfliktene avsluttet på fredelig måte. Men allikevel, jeg tror, men har ikke fuld sikkerhet for, at der blir en upartisk avgjørelse, hvor det er en stormakt på den ene side og en liten makt på den annen side. Hittil tror jeg ikke, man har opnådd sikkerhet for det.

Utenriksminister Michelet: Amerika-saken peker jo i en annen retning. Der var det jo verdens største makt og - jeg hadde nær sagt - verdens minste makt på den annen side, og løsningen gikk i den lille makts favør, det er sikkert. For mig står det jo så, at det er nesten litt av spillfegteri at si, at vi skal avslutte overenskomst om voldgift med de stater hvor vi vet, det ikke vil være av noen betydning, med Uruguay, som vi vet, vi ikke kan få noget utestående med av alvorligere art, men ikke med de større land. Naturligvis, det er så, som formannen sier, at man kan risikere, at storpolitikens hjul og intriger også kan få grepet inn her. Men på den annen side hvorledes står vi i alvorlige spørsmål, hvis vi ikke har sådanne overenskomster? I den Haager-institusjon, som vi har fått og hvortil formentlig eller forhåpentlig de fleste tvister vil bli henvist, har man jo alle de garantier, som jeg synes, vi menneskelig talt kan få, den er jo sammensatt av de mest innsiktsfulle og udmerkede menn, hvis gjerning utelukkende det er å besjeftige sig med den slags ting. Vi har jo allerede nu en rekke voldgiftsavtaler, som vil kunne gripe i tilfelle ganske alvorlig inn i vore forhold. Det har været undersøkt og drøftet nøie i departementet av departementets sakkyndige på det område. Vi er traktatmessig forpliktet til eventuelt å ta voldgift med Danmark i Grønland-saken, hvis Danmark begjærer det, vi kan ikke komme fra det, og man vil kanskje også ha seet, at der har funnet en strømkantring sted i Danmark i det siste, at en mand som f.eks. professor Berlin, som tidligere sterkt bekjempet voldgift i Grønland-saken, nu har gått over i den retning. Det er jo et av de mest aktuelle spørsmål for Norge, som er oppe i tiden, og når vi i en sådan sak som den ikke kan verge oss for voldgift, skjønner jeg ikke annet enn, at der er skutt sådanne brescher i hele systemet, at det vilde være urimelig at avslå det i forhold til et land som Tyskland. Jeg har været litt engstelig for denne forliksinstitusjon, for å slutte en sådan overenskomst med Danmark av hensyn til Grønland-saken, men jeg har faldd til ro overfor den betragtning, at vi eventuelt er forpliktet til å gå til voldgift, hvis det fra dansk side begjæres.

Regjeringen vil, hvis der ikke kommer en bestemt protest fra utenrikskomiteens side, anse sig berettiget til eller vil avslutte sådanne overenskomster med Tyskland og Uruguay, som jeg her har nevnt.

Skaar: I motsetning til formannens uttalelser vil jeg si, at det forekommer mig å være vel så viktig for oss å få en voldgiftstraktat med Tyskland som med et av de mindre, fjernereliggende land, fordi nemlig at Tyskland står utenfor Folkenes Forbund. Jeg ser nemlig den nødvendige ønskelighet for oss av å ha en traktat om voldgift i stridsspørsmål vedtatt som størst i forhold til makter, som ikke er innmeldt i Folkenes Forbund. For alle de makter, som er medlemmer av Folkenes Forbund har vi utveie, vi har forbundsrådet og vi har den internasjonale domstol. Den kan vi vel appellere til også overfor makter, som står utenfor forbundet, men tingen er dog anderledes for medlemmer av forbundet, jeg har forstått det så. Jeg skulde således tro, at en voldgiftsavtale med Tyskland vil være uten betenkelighet.

Lykke: Jeg erklærer mig enig med hr. Skaar i hans uttalelser.

Formannen: Hvis ikke flere forlanger ordet, anser vi behandlingen av denne sak for avsluttet.